

Uniwersytet Warszawski
Wydział Prawa i Administracji
Instytut Prawa Międzynarodowego
Katedra Prawa Europejskiego

mgr Magdalena Porzeżyńska

**Pomoc państwa na produkcję energii ze źródeł odnawialnych
w prawie Unii Europejskiej**

Autoreferat rozprawy doktorskiej

Promotor: prof. zw. dr hab. Maria M. Kenig-Witkowska
Promotor pomocniczy: dr Piotr Bogdanowicz
Recenzenci: prof. zw. dr hab. Janina Ciechanowicz-McLean
prof. zw. dr hab. Maria Królikowska-Olczak

Warszawa, grudzień 2017 r.

I. Temat pracy i uzasadnienie jego wyboru

Spośród wszystkich obszarów gospodarki to energetyka stanowi branżę szczególnie uciążliwą dla środowiska. Negatywne oddziaływanie sektora energetycznego na środowisko jest widoczne na wielu przykładach. Wynika z nich, że działalność związanych z tym rynkiem przedsiębiorstw przyczynia się do zmian klimatu i zanieczyszczenia powietrza, produkcji odpadów, degradacji gleby, środowiska morskiego, oceanów i strefy nadbrzeżnej, jak również do rozwoju technologii niebezpiecznych dla środowiska. Z tego powodu wiele uwagi poświęca się rozwiązaniom, które pozwalają na ograniczenie negatywnego wpływu sektora energetycznego na środowisko. Należy do nich niewątpliwie wykorzystywanie odnawialnych źródeł w procesie produkcji energii.

Potencjał energii wytwarzanej z odnawialnych źródeł został dostrzeżony na poziomie Unii Europejskiej już w połowie lat 90. XX wieku. Od tego czasu można obserwować wzmożoną aktywność Unii w celu rozpowszechniania tej produkcji. Stosowanie energii z odnawialnych źródeł wiąże się z wykorzystywaniem naturalnych zasobów Ziemi, co powoduje, że odnawialne źródła energii stanowią co do zasady jedyną grupę źródeł wytwórczych, która wyróżnia się pod względem możliwości ograniczenia emisji gazów cieplarnianych i zanieczyszczeń. W konsekwencji tak wytwarzana energia bywa często postrzegana za nieodłączny i niezbędny element globalnych działań związanych ze zwalczaniem zmian klimatu.

Mimo korzyści związanych z wykorzystywaniem odnawialnych źródeł, ich stosowanie wiąże się z pewnymi ograniczeniami. Podstawową barierą jest ich niska konkurencyjność cenowa względem paliw kopalnych w związku z wysokimi kosztami wytwarzania energii. Należy podkreślić, że są to źródła bardzo kosztowne, wielokrotnie droższe od źródeł konwencjonalnych, co powoduje, że krajowe rynki często nie są w stanie zapewnić pożądanego poziomu produkcji energii ze źródeł odnawialnych. Aby zaradzić jej niskiej konkurencyjności względem innych technologii wytwarzania energii, niezbędne okazuje się korzystanie z odpowiednich mechanizmów wspierających tę produkcję.

W tym celu dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/28/WE z dnia 23 kwietnia 2009 roku w sprawie promowania stosowania energii ze źródeł odnawialnych zmieniająca i w następstwie uchylająca dyrektywy 2001/77/WE oraz 2003/30/WE (Dz. Urz. WE L 140 z 5.06.2009 r., s. 16 z późn. zm., dalej jako „Dyrektywa 2009/28/WE”) przewiduje różnego rodzaju rozwiązania sprzyjające rozpowszechnianiu energii z odnawialnych źródeł. Należą do nich przede wszystkim systemy wsparcia, czyli instrumenty promujące wykorzystanie energii ze

źródeł odnawialnych, które mogą być stosowane przez państwa członkowskie. Z przepisów Dyrektywy 2009/28/WE wynika, że dopóki odnawialne źródła nie staną się konkurencyjne względem pozostałych technologii, niezbędne jest wykorzystanie przez państwa członkowskie takich mechanizmów. Prowadzi to do wniosku, że bez wsparcia publicznego energia z odnawialnych źródeł nie będzie mogła być produkowana w pożądanym zakresie. Należy mieć jednak na uwadze, że wsparcie udzielane przez państwa członkowskie może się odbywać jedynie w granicach określonych unijnymi regułami pomocy państwa, które dopuszczają ściśle określone wyjątki od generalnego zakazu jej udzielania wyrażonego w art. 107 ust. 1 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (wersja skonsolidowana Dz. Urz. UE C 326 z 26.10.2012 r., s. 47, z późn. zm., dalej jako „TFUE”).

Wybór tematu pracy doktorskiej motywowany był doniosłością problematyki wytwarzania energii z odnawialnych źródeł w kontekście z jednej strony unijnych reguł pomocy państwa, a z drugiej strony zagadnień ochrony środowiska wynikających ze wspierania jej produkcji. O ile w piśmiennictwie nie brak pozycji podejmujących temat wykorzystywania energii z odnawialnych źródeł w prawie Unii Europejskiej lub stosowania unijnych reguł pomocy państwa w sektorze energetycznym, o tyle zarówno w polskiej, jak i zagranicznej literaturze przedmiotu problematyka związana z pomocą państwa przyznawaną w związku z wytwarzaniem energii z odnawialnych źródeł nie doczekała się jak dotąd publikacji, w której w sposób wyczerpujący zostałaby przeanalizowana ta kwestia. Ponadto wiele z dostępnych opracowań straciło na aktualności. Unijne prawo konkurencji ma bowiem charakter niezwykle dynamiczny, a począwszy od 2012 roku Komisja Europejska (dalej jako „Komisja”) podejmuje inicjatywy związane z rewizją unijnej polityki w obszarze pomocy państwa. Stąd celem pracy doktorskiej jest całościowe opracowanie problematyki udzielania pomocy państwa na produkcję energii ze źródeł odnawialnych w oparciu o obowiązujące regulacje prawa Unii Europejskiej.

II. Hipotezy i cele badawcze

W pracy doktorskiej zweryfikowano dwie hipotezy badawcze. Pierwsza zakładała, że wsparcie publiczne stanowi nieodłączną część systemu związanego z wytwarzaniem energii z odnawialnych źródeł, w związku z czym środki pomocowe udzielane jej producentom mogą stanowić pomoc państwa w rozumieniu art. 107 ust. 1 TFUE. Biorąc jednak pod uwagę, że zakaz pomocy państwa nie ma charakteru bezwzględny, można było przyjąć, że Komisja uzna taką pomoc za dopuszczalną. Druga hipoteza zakładała, że wsparcie ze środków publicznych (które

może przybierać formę pomocy państwa) udzielane w związku z wytwarzaniem energii ze źródeł odnawialnych stanowi niezbędne i skuteczne narzędzie służące realizacji zobowiązań Unii Europejskiej w dziedzinie walki ze zmianami klimatu.

Tak sformułowane hipotezy wymagały wielopłaszczyznowej analizy. Aby dokonać ich weryfikacji, przed niniejszą pracą postawiono pięć podstawowych celów badawczych, które stanowiły oś rozważań w ramach poszczególnych rozdziałów rozprawy.

Po pierwsze, należało do nich usystematyzowanie siatki terminologicznej związanej z pojęciem „energii z odnawialnych źródeł”, a także z aspektami z materialnymi i proceduralnymi stosowania reguł pomocy państwa w prawie Unii Europejskiej. Po drugie, przeanalizowanie obowiązujących regulacji prawnych dotyczących wytwarzania energii z odnawialnych źródeł w Unii Europejskiej, celem określenia ram prawnych warunkujących wykorzystywanie odnawialnych źródeł na jej obszarze. Po trzecie, ustalenie elementów pojęcia pomocy państwa w kontekście produkcji energii ze źródeł odnawialnych, dla potrzeb weryfikacji, czy i w jakim zakresie środki pomocowe przyznawane wytwórcom tej energii mogą stanowić pomoc państwa w rozumieniu prawa Unii Europejskiej. Po czwarte, zidentyfikowanie obowiązujących regulacji prawnych określających warunki dopuszczalności pomocy państwa na produkcję energii ze źródeł odnawialnych. Po piąte, podjęcie próby oceny krajowych systemów wsparcia produkcji energii ze źródeł odnawialnych stosowanych przez państwa członkowskie w świetle reguł pomocy państwa.

III. Metodologia

W rozprawie zastosowano dwie metody badawcze: formalno-dogmatyczną oraz metodę prawnoporównawczą.

Metoda formalno-dogmatyczna została wykorzystana do analizy obowiązujących przepisów prawa Unii Europejskiej, odnoszących się zarówno do problematyki związanej z wytwarzaniem energii z odnawialnych źródeł, jak i pomocy państwa. Analizie poddano zróżnicowane źródła prawa Unii Europejskiej (zarówno prawo pierwotne, jak i prawo pochodne, w tym akty prawa miękkiego). Zakresem badania zostały objęte również umowy międzynarodowe, których stroną jest Unia Europejska, mające wpływ na wykorzystywanie i promowanie energii z odnawialnych źródeł w Unii. Metodę tę zastosowano także dla celów oceny poglądów przedstawicieli doktryny prawa europejskiego, odnoszących się do poruszanej w pracy problematyki, z uwzględnieniem

stanowisk prezentowanych w polskiej literaturze, jak i zagranicznej (przede wszystkim anglojęzycznej).

Na marginesie warto zaznaczyć, że w ramach przeprowadzonej analizy przedmiotem badań była nie tylko literatura prawnicza, ale niezbędne okazało się również sięgnięcie po publikacje z zakresu nauk ekonomicznych czy technicznych. Było to konieczne w szczególności w związku z próbą ustalenia zakresu znaczeniowego pojęć „odnawialnych źródeł energii” czy „energii ze źródeł odnawialnych”, jak również przy analizie krajowych systemów wsparcia produkcji energii z odnawialnych źródeł. Dzięki takiemu zabiegowi możliwe było uzyskanie szerszej perspektywy badawczej i kompleksowe przeanalizowanie tych zagadnień.

Metoda formalno-dogmatyczna posłużyła również do zbadania bogatego orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej (dalej jako „Trybunał”) oraz decyzji Komisji w sprawach dotyczących pomocy państwa, odgrywając kluczową rolę w szczególności przy ustalaniu zakresu znaczeniowego pojęcia „pomocy państwa”. Analiza dorobku orzeczniczego Trybunału oraz praktyki decyzyjnej Komisji pozwoliła zbadać praktyczny aspekt omawianych w pracy problemów natury teoretycznej, co znalazło swój wyraz zwłaszcza w przyjętej klasyfikacji mechanizmów wsparcia stosowanych przez państwa członkowskie jako pomocy państwa w rozumieniu art. 107 ust. 1 TFUE. W tym zakresie zastosowanie znalazła również metoda prawno-porównawcza, przy okazji zestawiania ze sobą poszczególnych modeli wsparcia produkcji energii z odnawialnych źródeł stosowanych przez państwa członkowskie oraz przy ocenie ich zgodności z unijnymi regułami pomocy państwa.

IV. Struktura pracy

Praca składa się ze wstępu, pięciu rozdziałów oraz zakończenia. Wszystkie rozdziały zamykają uwagi końcowe w formie podsumowania, które w syntetyczny sposób reasumują rozważania poczynione w ramach każdego z rozdziałów.

W rozdziale pierwszym przedstawiono zagadnienia wprowadzające do tematyki będącej przedmiotem rozprawy. Rozdział ten ma charakter teoretyczny i porządkujący. Dokonano w nim usystematyzowania zagadnień terminologicznych związanych z przedmiotem dysertacji, definiując pojęcia „odnawialnych źródeł energii”, „energii ze źródeł odnawialnych”, czy „pomocy państwa” na gruncie prawa Unii Europejskiej. W ramach pierwszego rozdziału wskazano również na podstawowe kwestie problemowe związane ze stosowaniem energii ze

źródeł odnawialnych w świetle istniejących barier oraz wykorzystywaniem instrumentu pomocy państwa na rzecz produkcji energii z odnawialnych źródeł w kontekście jego generalnego zakazu. Jako że zagadnienia te stanowią punkt wyjścia dla dalszych rozważań, niezbędne było również odniesienie się do ogólnych zagadnień proceduralnych stosowania reguł pomocy państwa w prawie unijnym.

W rozdziale drugim przeanalizowano regulacje prawne dotyczące wytwarzania energii ze źródeł odnawialnych w Unii Europejskiej, celem określenia ram prawnych warunkujących jej produkcję na obszarze Unii. W związku z tym analizie poddano podstawy traktatowe służące do przyjmowania przez Unię Europejską środków prawnych z zakresu stosowania energii z odnawialnych źródeł. Przeanalizowano również umowy międzynarodowe zawierane przez Unię w zakresie ochrony klimatu, ze względu na ich wpływ na rozwój i kształt unijnego prawodawstwa w zakresie wytwarzania energii z odnawialnych źródeł, oraz omówiono instrumenty prawne przyjmowane przez Unię Europejską, regulujące problematykę jej wykorzystywania. Weryfikacji poddano także planowane kierunki zmian w prawodawstwie unijnym w omawianym zakresie. Dzięki temu możliwe było ustalenie, jak zmieniające się otoczenie prawne może wpłynąć na stosowanie energii z odnawialnych źródeł w Unii Europejskiej w dalszej perspektywie. Rozdział ten jest również kluczowy dla weryfikacji hipotezy, że wsparcie publiczne udzielane w związku z produkcją energii ze źródeł odnawialnych stanowi niezbędne i skuteczne narzędzie służące realizacji zobowiązań Unii Europejskiej w dziedzinie walki ze zmianami klimatu.

W rozdziale trzecim dokonano próby ustalenia elementów pojęcia pomocy państwa w kontekście produkcji energii z odnawialnych źródeł. Rozdział trzeci służy weryfikacji, czy i w jakim zakresie środki pomocowe przyznawane na produkcję energii ze źródeł odnawialnych mogą stanowić pomoc państwa w rozumieniu art. 107 ust. 1 TFUE. Przedmiot analizy stanowiło przede wszystkim orzecznictwo Trybunału oraz praktyka decyzyjna Komisji, w zakresie odnoszącym się do elementów składających się na to pojęcie. Umożliwiło to weryfikację hipotezy, że instrumenty pomocowe stosowane na rzecz wytwórców energii z odnawialnych źródeł mogą stanowić pomoc państwa.

W rozdziale czwartym przeanalizowano zagadnienie dopuszczalności pomocy państwa na produkcję energii ze źródeł odnawialnych. W tej części pracy poddano weryfikacji, czy w świetle generalnego zakazu pomocy państwa, pomoc przyznawana na produkcję energii ze źródeł

odnawialnych może być uznana przez Komisję za zgodną z rynkiem wewnętrznym, a w konsekwencji za dopuszczalną. W tym celu zidentyfikowano i przeanalizowano obowiązujące regulacje prawne określające warunki dopuszczalności pomocy państwa w analizowanym zakresie, w tym poświęcono uwagę regulacjom proceduralnym dotyczącym udzielania pomocy państwa. Niezbędne było również przeanalizowanie bogatej praktyki decyzyjnej Komisji w tym przedmiocie. Dzięki temu zabiegowi możliwe było ustalenie warunków, na podstawie których pomoc państwa na produkcję energii ze źródeł odnawialnych może zostać uznana za zgodną z rynkiem wewnętrznym.

Rozdział piąty dotyczy kwalifikacji krajowych systemów wsparcia produkcji energii ze źródeł odnawialnych stosowanych przez państwa członkowskie w świetle reguł pomocy państwa. W ramach tego rozdziału podjęto próbę oceny wybranych mechanizmów, mając na względzie zakres znaczeniowy pojęcia pomocy państwa ustalony w ramach wcześniej przeprowadzonej analizy. Jako kryterium wyboru przyjęto systemy wsparcia najczęściej stosowane przez państwa członkowskie, szczególnie nacisk kładąc na analizę tych modeli, których konstrukcja budziła (lub może budzić) uzasadnione wątpliwości w zakresie zgodności z unijnymi regułami pomocy państwa. W ramach tego rozdziału odrębną uwagę poświęcono systemowi wsparcia obowiązującego w Polsce pod kątem jego kwalifikacji jako pomocy państwa.

W zakończeniu przedstawiono wnioski wynikające z przeprowadzonej analizy, wskazując na konkluzje związane z weryfikacją obu hipotez badawczych.

V. Wnioski

Przeprowadzone badania potwierdziły prawdziwość postawionych hipotez badawczych.

Analiza elementów pojęcia pomocy państwa w kontekście produkcji energii ze źródeł odnawialnych dowiodła, że nie można wykluczyć, że instrumenty pomocowe stosowane na rzecz wytwórców energii z odnawialnych źródeł mogą stanowić pomoc państwa. Co więcej należy przyjąć, że środki te będą spełniać wszystkie wymienione wyżej cechy pomocy państwa ze stosunkowo dużą łatwością. Wpływ na to mają dwa podstawowe czynniki. Po pierwsze, szeroki zakres interpretacji przez Trybunał pojęcia „pomocy państwa” oraz jego poszczególnych elementów definicyjnych. Po drugie, specyfika unijnego rynku energii. Na obecnym etapie rozwoju zasadniczo wszystkie podsektory energetyki w Unii Europejskiej (w tym rynek energii elektrycznej, gazu i ciepła) podlegają bowiem regułom konkurencji. Z tego powodu nie można

wykluczyć możliwości zakłócenia lub groźby zakłócenia konkurencji w ramach tak szeroko rozumianego rynku energii. Wspieranie przez państwo producentów energii z odnawialnych źródeł wiąże się z faworyzowaniem jej wytwarzania w stosunku do energii wyprodukowanej z innego rodzaju źródeł, co skutkuje wzmocnieniem pozycji wytwórców energii z odnawialnych źródeł względem innych producentów. Z kolei wpływ na wymianę handlową jest związany z obecnością energii w szerokim obrocie między państwami członkowskimi.

Z przeprowadzonej analizy wynika jednak, że zakaz pomocy państwa ustanowiony w art. 107 ust. 1 TFUE nie jest zakazem bezwzględnym, a pomoc na produkcję energii ze źródeł odnawialnych może być uznana przez Komisję za zgodną z rynkiem wewnętrznym w oparciu o art. 107 ust. 3 lit c) TFUE. Dotychczasowa praktyka decyzyjna Komisji dowodzi, że przepis ten stanowił podstawę prawną do zatwierdzania pomocy m.in. na ochronę środowiska, a w przeszłości wielokrotnie stosowano go uzasadniając stosowanie instrumentów pomocowych w sektorze energetycznym. Z przeprowadzonej analizy wynika, że Komisja może uznać pomoc na produkcję energii ze źródeł odnawialnych za zgodną z rynkiem wewnętrznym w ramach przysługującej jej szerokiej władzy dyskrecjonalnej. Nie oznacza to jednak, że decyzje Komisji mogą cechować się arbitralnością. Przy ocenie takiego środka pomocowego przez Komisję kluczową rolę odgrywają wytyczne w sprawie pomocy państwa na ochronę środowiska i cele związane z energią w latach 2014-2020 (Dz. Urz. UE C 200 z 28.06.2014 r., s. 1 z późn. zm., dalej: „EEAG”), które obejmują swoim zakresem szereg środków z zakresu ochrony środowiska i energii, w zakresie których pomoc państwa może być uznana za zgodną z rynkiem wewnętrznym. Wśród nich EEAG wymieniają między innymi pomoc na produkcję energii ze źródeł odnawialnych, jako środek służący ochronie środowiska.

Biorąc pod uwagę, że instrument wsparcia, który spełnia łącznie wszystkie elementy objęte zakresem art. 107 ust. 1 TFUE podlega obowiązkowi notyfikacji (zgłoszenia), kluczowe okazuje się prawidłowe zaklasyfikowanie danego środka pomocowego jako pomocy państwa. Jednak brak na poziomie Unii Europejskiej wspólnego i jednolitego modelu systemu wsparcia energii pochodzącej z odnawialnych źródeł i pozostawiona państwom członkowskim swoboda wyboru przy ich tworzeniu powoduje, że prawidłowe zaprojektowanie i wdrożenie omawianych systemów wsparcia przez kraje członkowskie okazuje się być zadaniem trudnym. Przeprowadzona analiza dowiodła, że szczególne problemy sprawia prawidłowa klasyfikacja systemów wsparcia w świetle reguł pomocy państwa. Państwa członkowskie często błędnie

kwalifikowały krajowy system wsparcia jako niestanowiący pomocy państwa i nie dokonywały jego zgłoszenia. Przeprowadzone rozważania wykazały, że w tym zakresie największe rozbieżności między państwami członkowskimi a Komisją dotyczą przesłanki pochodzenia pomocy z zasobów państwa.

Aby uniknąć negatywnych konsekwencji związanych z możliwością naruszenia art. 108 ust. 3 TFUE w wyniku nieprawidłowej kwalifikacji pomocy na produkcję energii ze źródeł odnawialnych, państwa członkowskie mogą zgłaszać chęć udzielenia pomocy, nawet jeśli w ich ocenie nie spełnia przesłanek z art. 107 ust. 1 TFUE. Biorąc jednak pod uwagę, że procedura notyfikacyjna charakteryzuje się wysokim stopniem sformalizowania i w praktyce może być długotrwała, państwa członkowskie powinny korzystać z tzw. procedury prenotyfikacji. Kontakty przedzgłoszeniowe dają Komisji oraz państwom członkowskim dokonującym zgłoszenia możliwość nieformalnego i poufnego przedyskutowania prawnych oraz ekonomicznych aspektów wnioskowanego projektu jeszcze przed dokonaniem zgłoszenia. Mając na względzie, że środki pomocowe udzielane wytwórcom energii z odnawialnych źródeł mają często złożony charakter, procedura prenotyfikacji, choć nieobowiązkowa, pozwala ułatwić i przyspieszyć proces rozpatrywania tego rodzaju środków zgłaszanych Komisji.

Również druga hipoteza badawcza została zweryfikowana w sposób pozytywny. Przeprowadzona analiza dowiodła, że wsparcie ze środków publicznych udzielane na wytwarzanie energii z odnawialnych źródeł (które, co zostało dowiedzione, może przybierać formę pomocy państwa) stanowi niezbędne i skuteczne narzędzie służące realizacji zobowiązań Unii Europejskiej w dziedzinie walki ze zmianami klimatu.

Choć jak wynika z przeprowadzonych rozważań podstawową przyczyną uzasadniającą promowanie stosowania energii z odnawialnych źródeł jest konieczność dywersyfikacji źródeł celem zapewnienia bezpieczeństwa energetycznego, to potrzeba wykorzystania tego rodzaju energii okazuje się być także nieodłącznym elementem działań związanych ze zwalczaniem zmian klimatu. Analiza wykazała, że unijne regulacje tworzące ramy prawne dla stosowania energii z odnawialnych źródeł są nierozdzielnie związane z międzynarodowymi porozumieniami w dziedzinie klimatu, których stroną jest Unia Europejska. Również Trybunał uznaje, że odnawialne źródła są nieodłącznym elementem działań związanych ze zwalczaniem zmian klimatu. W swoim orzecznictwie podkreśla, że korzystanie z odnawialnych źródeł energii przyczynia się do zmniejszenia emisji gazów cieplarnianych, będących jedną z głównych

przyczyn zmian klimatu, z którymi Unia Europejska i państwa członkowskie zobowiązały się walczyć. W konsekwencji, zdaniem Trybunału, wykorzystanie odnawialnych źródeł umożliwia wywiązanie się z unijnych i międzynarodowych zobowiązań w zakresie redukcji emisji gazów cieplarnianych.

O tym, że wspieranie energii z odnawialnych źródeł stanowi nieodłączny i niezbędny element globalnych działań związanych z przeciwdziałaniem zmianom klimatu, świadczą przyjmowane unijne regulacje prawne, w tym zaproponowana przez Komisję w ostatnim czasie zmiana Dyrektywy 2009/28/WE, odpowiadająca ambitnym celom przewidzianym w ramach Porozumienia paryskiego. Odpowiedzią na nie są również dokumenty Komisji o charakterze strategicznym dotyczące spraw klimatu i energii po 2020 roku. Zgodnie z założeniami polityki klimatycznej i energetycznej do 2030 roku, zakłada się m.in. zapewnienie co najmniej 27-procentowego udziału energii ze źródeł odnawialnych w całkowitym zużyciu energii na szczeblu Unii Europejskiej. Ponadto do 2050 roku Unia Europejska planuje zmniejszyć wielkość emisji gazów cieplarnianych o 80-95 procent w stosunku do poziomu emisji z lat 90. XX wieku, a jednym z głównych instrumentów służących osiągnięciu tego celu ma być przekształcenie systemu energetycznego poprzez jego oparcie na odnawialnych źródłach. Jak bowiem wynika z przeprowadzonych rozważań, istniejące ramy regulacyjne w postaci unijnego systemu handlu uprawnieniami do emisji gazów cieplarnianych nie są w tym zakresie wystarczające.

Przeprowadzona analiza dowiodła, że w kolejnych latach energia z odnawialnych źródeł będzie nadal uznawana za jeden z kluczowych środków umożliwiających osiągnięcie obecnych i planowanych celów Unii Europejskiej w zakresie klimatu i energii. Jest to związane zarówno z długookresowym unijnym założeniem przejścia na niskoemisyjną gospodarkę, jak również stanowi wyraz realizacji zawartych przez Unię międzynarodowych porozumień w dziedzinie klimatu. Ponieważ, co zostało już wykazane, odnawialne źródła nie mogą rozwijać się bez odpowiednich środków pomocowych, tego rodzaju wsparcie publiczne należy uznać za niezbędne i skuteczne narzędzie służące realizacji zobowiązań Unii Europejskiej w dziedzinie walki ze zmianami klimatu.